

Geleerde lessen

Integrale bijeenkomst Gezond en Wel Thuis | 11 okt 2023

Hoe zorgen we voor inwonersparticipatie?

We gaan met elkaar in gesprek over bewonersparticipatie. Bewonersparticipatie zal een grote rol gaan spelen bij het opzetten van een Gezond en Wel Thuis-locatie. Maar hoe doen andere pilot locaties dat, bewonersparticipatie? Welke bewoners betrekken ze en waar gaan de bewoners over mee praten? Welke mogelijkheden zijn er om hun kennis te ontsluiten? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat bewoners niet gefrustreerd vroegtijdig afhaken, maar dat sommigen ook niet te veel domineren? En vooral, hoe zorgen andere pilot locaties ervoor dat de bewoners invloed hebben op het project? Hoewel de mate van betrokkenheid zal afhangen van de gekozen locatie, blijkt de betrokkenheid bij het werken aan een sterke gemeenschap een belangrijke succesfactor voor invoering van Gezond en Wel Thuis.

Gedeelde beelden

- Verleg de focus van alleen de ouderen naar alle mensen in de wijk, dus van jong tot oud. Een betrokken gemeenschap helpt: zo wordt er op bepaalde plekken bijvoorbeeld iemand van een vrijwilligersorganisatie betrokken en helpen mensen met een beperking zelfs andere mensen die 'het harder nodig hebben'. Informele hulp komt zo ook van nature sneller op gang.
- Door het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten over bijvoorbeeld preventie, of door het organiseren van groepsbijeenkomsten van fysiotherapie of ergotherapie, leren mensen elkaar kennen waardoor automatisch een soort community ontstaat. Community-vorming en bewonersparticipatie zijn erg met elkaar verweven.
- Het is belangrijk om aan te sluiten bij wat er al is, bijvoorbeeld bewonersverenigingen of groepjes vrijwilligers. Als we nieuwe plannen maken dan is het beter om bewoners te vragen wat hun wensen en behoeften zijn dan dat je ze een kant- en klaar plan voorlegt. Op deze manier stimuleer je betrokkenheid bij de bewoners.
- Timing is van belang.
- Je begint niet van nul af van, er gebeurt al van alles.
- Bij participatie is het van belang om de mensen die je wilt laten participeren zelf de noodzaak in te laten zien van een verandering of initiatief.

Uitdagingen

- Er is een uitdaging voor de complexen waar nog geen actieve bewonersvereniging of soortgelijk is. Het opzetten van zo'n commissie brengt juridische uitdagingen met zich mee (Wet Overleg Huurder Verhuurder is van toepassing).

- In de fase waarin we nu zitten (in aanloop naar de deadline) laten veel partijen de bewoner nog niet actief participeren. Dit komt voornamelijk voort uit het feit dat er angst heerst voor het scheppen van verwachtingen bij de bewoners voordat subsidie is goedgekeurd.
- De definitie van bewonersparticipatie verschilt nogal, afhankelijk vanuit welk perspectief je het bekijkt.

Voorbeelden/inspiratie:

- Signalenoverleg (thuisplusflats) - woningcorporaties, welzijn en zorg komen tweewekelijks bijeen om de signalen die uit de flat komen met elkaar te bespreken. De bewoner praat bijvoorbeeld met de zorg, die weet wat er speelt (bijv. iemand is wat eenzaam), de zorg brengt dit in op het signalenoverleg en in overleg met welzijn wordt, samen met de bewoner, een passende actie bedacht. Daarbij helpt het om buiten de kaders te denken. Zo kun je bijvoorbeeld aan een ouder iemand die goed met cijfers is af en toe best vragen om een ondernemer uit de wijk te helpen met wat routinematige controles.
- Interessante aflevering van Tegenlicht (VPRO) over participatie: [Maak 't simpel - VPRO](#)
- Op sommige plekken wordt kunst ingezet om participatie te stimuleren, als voorbeeld: [Kunst als participatiemiddel. Een position paper | Movisie](#)

Wat zijn de uitdagingen rondom het inzetten van een vast zorg- en ondersteuningsteam?

Met Gezond en Wel Thuis zal in onze regio voor het eerst gebruik gemaakt gaan worden van het preferent aanbiederschap. Deze preferent aanbieder levert zowel zorg (WMO, ZVW en WLZ)- als welzijnsdiensten of coördineert dit. Het team kent daarom de bewoners goed en extra persoonlijke aandacht is mogelijk. Medewerkers houden gezondheidssignalen van bewoners goed in de gaten, kennen het activiteiten aanbod in het complex en kunnen bewoners hiernaar doorverwijzen. Er ontstaat hierdoor een nauwe samenwerking tussen welzijn, zorg en wonen. Maar welke uitdagingen komen we hier tegen? Waar beginnen andere pilotlocaties met het organiseren van preferent aanbiederschap en op welke manier kan dit het beste worden begeleid? Daarnaast gaan we met elkaar in gesprek over het faciliteren van opleidingen voor het team, waar elementen als veerkracht, zingeving en zelfmanagement aan de orde kunnen komen.

Gedeelde beelden

- Veel is afhankelijk van de context van het complex en/of de buurt.
  - Advies: voer een goede complexanalyse / wijkanalyse uit wat er echt nodig is, bijv. aan specialisaties als expert Sociale Benadering Dementie
- Vanuit één team doen wat nodig is en werken aan de doelen van de pilot.
- Wonen, welzijn en zorg moeten in het team vertegenwoordigd zijn.
- Niet intramuraal denken in het team.
- Team moet kunnen 'helicopteren': wat speelt er in dit complex / deze buurt en wat is daarin nodig?

Uitdagingen

- Wmo / Zvw / Wlz zorg is echt anders, ook qua organisatie en financiering
  - Ontschotten is bijzonder lastig!
- Samenwerking tussen de diverse deskundigen zorg en ondersteuning = investeren!
  - Onderlinge beeldvorming en 'stigmatisering' ("ow, jij doet de steunkousen?")
  - Andere aard werkzaamheden en (dus) vaak ander type medewerkers
  - Iedereen laten doen waar hij/zij goed in is

Inspiratie / voorbeeld

- Voorbeeld samenstelling team vanuit Thuisplusflat in Rotterdam (Laurens):
  - Wijkverpleegkundige
    - Coördinator zorgprofessionals in complex / buurt voor Zvw en Wlz zorg
    - Coördinator / spin in het web voor concept Thuisplus (regie wonen, welzijn, zorg)
  - Specialist thuisbegeleiding (Wmo)
  - Begeleider dagbesteding (Wmo)
  - Welzijnsmedewerker
  - Woningconsulent
  - Casemanager dementie
  - Op afroep andere specialisten, zoals Specialist Ouderengeneeskunde of wijkteam
- Hoeveel welzijn is ook afhankelijk van locatie. Voorbeeld Rotterdam (complex met 350 woningen): eerst 20 uur per week, voor opbouwen en activeren; inmiddels 12 uur per week.

Hoe faciliteren we community building?

Community building gaat over het versterken, stimuleren en aanmoedigen van buurtverbanden. Buren en buurtbewoners die elkaar kennen en vertrouwen. De activiteiten die ontstaan kunnen heel divers zijn, maar waar mensen betrokken zijn bij elkaar, kunnen ze ook op elkaar rekenen wanneer het moeilijker gaat. Het opbouwen van een gemeenschap is één van de belangrijkste doelstellingen van Gezond en Wel Thuis. Vragen die bij deze tafel aan de orde komen zijn: hoe kunnen we starten met het op gang brengen van een community? Welke randvoorwaarden zijn er nodig? Hoe verbinden andere pilotlocaties mensen met elkaar? Hoe komen we van praten naar doen en wat is dan onze rol vanuit de pilot? Hoe kan de rol van bewoners worden versterkt en hoe kan het proces op gang worden gehouden?

Gedeelde beelden:

- Kijk bij de start goed in de wijk naar wat er al is. Dus welke organisaties of personen zijn actief, welke ontmoetingslocaties daarbij al gebruikt worden. Start daarbij bij de bewoners zelf. Denk bijv. aan: verenigingen, stichtingen, kerken, scholen, welzijn, wijkagent, buurtpreventie, wijkbeheerder.
- Doe het samen, want zonder inzet van alle partijen eromheen komt het neer op de bewoners zelf. En dat is te kwetsbaar.
- Kijk verder dan naar alleen de senioren doelgroep. Eigenlijk gaat het erom dat het weer normaal moet worden dat men naar elkaar omkijkt. Betrek daarom iedereen (jong en oud) en zorg dat het geen afgesloten gemeenschap binnen de wijk wordt.
- Verder was er nog een discussie over wat community building nu is. Geconcludeerd dat het gaat om welzijn. Hoe zorg je voor en met elkaar. Spin in het web is dan de sociaal makelaar of de sociaalwerker (opbouwwerk) in de wijk of het complex.
- Belangrijk is om gebruik te maken van vrijwilligers en sleutelfiguren binnen het complex of de wijk. Zorg dat je het “informele” kan verbinden met het “formele”.
- Help initiatieven vanuit gemeenschap vooral bij het opstarten en laat het dan los.

Uitdagingen:

- Context is belangrijk. Wensen en cultuur van de bewoners, de vrijwilligers en het welzijnsaanbod in de buurt/complex kan sterk verschillen. Dus er is geen best practice.
- Zorg dat de gemeenschap niet te veel formele richtlijnen meekrijgt bij het ondernemen van activiteiten.
- Samenwerking tussen partners (formeel en informeel) belangrijk, los van de bewoners zelf.
- Wanneer is het project een succes? De zachte kant is moeilijk te meten.
- De gemeenschappelijke ruimte moet ook als thuis aanvoelen voor inwoners buiten het complex (als dat het doel is). Probeer die mensen dus ook onderdeel te laten zijn van de gemeenschap.
- Splits het woongedeelte en het gemeenschappelijke gedeelte.

Inspiratie/voorbeeld:

- Interessante website <https://vanzorgnaargewoonleven.nl/>

Op welke manier richten we een ontmoetingsruimte in en benutten we deze optimaal?

Elke uitwerking van Gezond en Wel Thuis heeft een gemeenschappelijke ontmoetingsruimte. Een ontmoetingsruimte is een geschikte ruimte in het gebouw, die het 'hart' van de gemeenschap vormt. Bewoners kunnen elkaar hier ontmoeten en terecht met vragen. We zullen met elkaar in gesprek gaan over onderwerpen als bereikbaarheid van de ontmoetingsruimte, organiseren van activiteiten, flexibele inzet van de ruimte en inrichting van de ruimte.

Gedeelde beelden

- Ontmoetingsruimte is de kern voor inclusiviteit.
- Ontmoeting moet niet alleen gestimuleerd worden in de ontmoetingsruimte maar ook daarbuiten, activiteiten zullen hierop aan moeten sluiten (denk bijvoorbeeld aan wandelen).
- De ene ontmoetingsruimte leent zich voor een wijkfunctie terwijl andere ontmoetingsruimtes zich door ligging in het complex zich hiervoor niet lenen.

Uitdagingen

- In welke mate krijgt het zorgteam een plek binnen de ontmoetingsruimte?
- Wanneer is het essentieel om een aanpassing te doen aan de (bestaande) ontmoetingsruimte?
- Welzijn en zorg hebben een rol in de ontmoetingsruimte, daar moeten bewuste keuzes in worden gemaakt hoe, wat en waarom?
- Wie draagt de verantwoordelijkheid voor de ontmoetingsruimte?

Inspiratie/voorbeeld

- Er moet gepraat worden vanuit het doen en we moeten gewoon aan de slag gaan. Daarna kan er gekeken worden wat er werkt en wat niet, hieruit kunnen dan ook aanpassingen aan de ruimte worden gedaan.
- Je moet het allemaal niet te ingewikkeld maken:
  - Ruimte opstellen
  - Zorgen dat je elkaar kan ontmoeten door bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten
  - Kijk naar het karakter van de wijk/complex en bepaal wat er nodig is
  - Kijk welke partijen er in de wijk/complex zijn en wat kunnen betekenen
  - Doe niets tegen de zin in van de bewoners
  - Doe het vooral samen

Welke uitdagingen spelen er op het gebied van financiering?

We focussen ons in deze ronde tafel op de financiering tijdens de pilotperiode. We zullen met elkaar in gesprek gaan over welke uitdagingen we tegenkomen op het gebied van financiering tijdens de pilot en welke opties we hebben om met deze uitdagingen om te gaan. We bespreken met elkaar de mogelijkheden rondom de inzet van alternatieve financiering en hoe andere pilotlocaties dit aanpakken. Discussiepunten die hierbij aan de orde komen zijn: waar kan het startbudget voor worden ingezet? Kan er gebruik worden gemaakt van alternatieve subsidiemogelijkheden? Welke uitdagingen komen andere pilotlocaties tegen bij het thema financiering?

Gedeelde beelden

- Ondanks dat het lastig is om welzijn te bekostigen, lukt het alle pilotlocaties om de begroting voor de pilots rond te krijgen.

Uitdagingen

- Lastig om voor sommige organisatie middelen vrij te maken, zeker als het gaat over onderwerpen die niet bij de kerntaken behoren.
- De uitdagingen omtrent financiën zullen vooral liggen in de structurele bekostiging. Wat als de gelden na twee jaar verdwijnen, kan welzijn en preventie gefinancierd worden?

Inspiratie/voorbeeld

- Domein overstijgende financiering of populatiebekostiging kan een oplossing bieden als het gaat om structurele financiering. Dit soort financiering zou de volgende functies structureel mogelijk maken:
  - Wijkverpleegkundige
  - Preventieverpleegkundige

Hoe stimuleren we samenwerking (binnen de projectorganisatie en tijdens de uitvoering van het project)?

Goed inspelen op de opgaven in wonen, welzijn en zorg vereist samenwerking tussen veel partijen. Geen enkele partij kan het alleen. Maar op welke manier organiseren we deze samenwerking? Tegen welke uitdagingen lopen andere samenwerkende organisaties aan? Zijn er goede voorbeelden (vanuit onze regio of vanuit elders in het land) waar we naar kunnen kijken? Hoe zorgen andere samenwerkende partijen ervoor dat alle partijen de juiste urgentie voelen? Hoe zorgen we voor een gezamenlijke visie en verantwoordelijkheid? En op welke manier begrijpen en vertrouwen verschillende partijen elkaar? Aan deze tafel gaan met elkaar in gesprek over dit type onderdelen van samenwerking.

Gedeelde beelden

- Hoe de samenwerking georganiseerd is, is verschillend per fase. Bij grotere gemeentes zie je in deze fase van voorbereiding gemeenten in de lead. Zij halen input van andere partijen. Zorgen dat er een coherente aanvraag komt. Bij kleinere gemeenten zijn het wel vaak de zorg of welzijnspartij die de aanvraag coördineert. Ze ervaren niet veel ondersteuning.
- In de operationele periode is het belangrijk dat de coordinatie vanuit welzijn (communitybuilder en vrijwilligerscoördinatie) of zorg (wijkverpleegkundige) komt. Alle andere betrokken partijen moeten wel in een projectteam om zo commitment en inzet te borgen.
- Als de aanvraag vanuit de woningcorporatie komt is een verbinder zoals een flatcoach nodig. Een gezamenlijk opdrachtgeverschap is mogelijk maar een projectleider moet wel bij een organisatie zijn of haar basis hebben.
- Belangrijk is dat partners op alle niveaus, dus ook uitvoerend, elkaar kennen.
- Uitsmijter is de Visie op de samenwerking: Als conclusie werd daar de tafelgenoten meegegeven dat elke partij die meedoet ook zonder de gezond en wel thuis-subsidie hier stappen in moet willen zetten. De subsidie is een aardigheidje. Het grote doel is betere zorg en wonen voor de ouderen.

Uitdagingen

- Er zijn diverse uitdagingen, de schotten in de financiering is een belangrijke. Deze moeten snel op het juiste niveau besproken worden.
- Er is geen twijfel bij de tafelgenoten over het belang van deze pilots. Corporaties zien nu al dat 50 % van hun bewoners tussen 55 en 75 jaar oud is. Als daarvoor niet dicht bij huis de zorg goed georganiseerd wordt, dan levert dat enorme sociale problemen op in de toekomst. Ook zorg en Welzijn herkennen dit. Bij de zorg is het gebrek aan personeel daar een groot bijkomend probleem.